

Zoonoosit, muita koirien
tarttuvia tauteja sekä
hygienia

Zoonoosi

- ▶ Tartuntatauteja, jotka voivat tarttua eläimistä ihmisiin ja päinvastoin.
- ▶ Aiheuttajia voivat olla erilaiset bakteerit, virukset, alkueläimet ja loiset.
- ▶ Voivat tarttua suoraan tai välillisesti. Välillinen tartunta esimerkiksi elintarvikkeiden, veden tai hyönteisten välityksellä.
- ▶ Suomessa zoonoosien torjuntaan on panostettu paljon.

Rabies (zoonoosi)

- ▶ Rabiesviruksen aiheuttama aivo-selkäydintulehdus.
- ▶ Eläinten rabiasta kutsutaan raivotaudiksi ja ihmisten vesikauhuksi.
- ▶ Voi tarttua kaikkiin nisäkkäisiin sairastuneen eläimen syljen välityksellä. Yleensä pureman kautta.
- ▶ Tappava keskushermostotauti, joka etenee purema-alueelta hermoratoja pitkin selkäyttimeen ja aivoihin. Oireiden puhjettua johtaa poikkeuksetta kuolemaan.
- ▶ Rabiasta sairastavan eläimen puriessa haava tulee puhdistaa nopeasti pesemällä runsaalla saippuavedellä ja ottaa yhteys lääkäriin. Heti altistuksen jälkeen aloitettu immunoglobuliini- ja rokotushoito pelastavat ihmisen yleensä aina. Nopea reagointi ensiarvoisen tärkeää.
- ▶ Ennalta ehkäisevä rokotesarja suositellaan Suomessa kaikille jotka mahdollisesti altistuvat rabiesvirukselle työssään.

- ▶ Koirat rokotetaan rabiasta vastaan 12vkon ja 1 vuoden iässä ja sen jälkeen kolmen vuoden välein.
- ▶ Tartunta voidaan todeta vasta eläimen kuoleman jälkeen aivojen kudostutkimuksen perusteella.

Antibioottiresistentit bakteerit; MRSA, MRSP ja ESBL (zoonooseja)

- ▶ Yleisimmille käytössä oleville antibiootteille vastustuskyvyn kehittäneitä bakteereja.
- ▶ Nämä ovat liiallisen antibiootin käytön seurausta, joten vältettävä turhaa lääkitsemistä.
- ▶ Harvoin vaarallisia terveille aikuisille, mutta käsiteltäessä tällaista bakteeria kantavaa koira pitää muistaa huolellinen käsihygienia. Kertakäyttöhanskojen käyttö myöskin suositeltavaa. Älä anna bakteeria kantavan koiran nuolla itseäsi.
- ▶ Ulosteiden siivous ulkona.
- ▶ Koira voi parantua resistenttien bakteerien kantajuudesta ajan kanssa. Tarvitaan kolme negatiivista näytettä 4-6viikon välein otettuna, jotta tämä voidaan todeta.

Ekinokokit; hirvi- ja myyräekinokokki (zoonooseja)

- ▶ Nämä ovat heisimatoihin kuuluvia lihansyöjien loisia.
- ▶ Pääisäntänä toimii esim. koira, susi tai kettu. Aikuiset madot elävät pääisännän suolistossa jossa ne tuottavat munia. Pääisännät ovat oireettomia.
- ▶ Väli-isäntänä toimivat kasvinsyöjät esim. poro, hirvi, lammas, nauta, jotka syömiensä kasvien mukana saavat loisten munia. Väli-isännässä munista kehittyy toukkia, jotka muodostavat nestetäyteisen rakkulan sisäelimiin ja keuhkoihin.
- ▶ Ihminen voi toimia myös väli-isäntänä. Tartunnan voi saada pääisännän ulosteilla saastuneista elintarvikkeista esim. metsämarjat ja sienet. Tartunnan voi saada myös koiran turkkiin tarttuneista madonmunista jotka voivat päätyä käsien kautta suuhun.
- ▶ Ihmisille hengenvaarallinen, koska sen aiheuttamat nestetäyteiset kystat syrjäyttävät toimivaa kudosta ja voivat puhjetessaan johtaa kuolemaan.
- ▶ Myyräekinokokkia ei vielä esiinny Suomessa. Sen vuoksi loislääkitys ekinokokkia vastaan on erityisen tärkeää jos matkustaa koiran kanssa.

Giardia

- ▶ Alkueläin joka aiheuttaa suolistoinfektion jonka oireina ripuli ja painon menetys.
- ▶ Aikuisilla koirilla usein oireeton.
- ▶ Diagnosoidaan ulostenäytteen perusteella.
- ▶ Tartunnan voi saada elinympäristöstä esim. juomalla saastunutta vettä tai syömällä maasta jotain mikä on kontaminoitunut ulosteella. Tartunta on mahdollinen myös pintojen kautta.
- ▶ Hoitona pitkä sisäloishäätökuuri, 5 päivää.
- ▶ Elinympäristö puhdistetaan hyvin kuurin aikana. Kodin pinnat, tekstiilit, koiran kupit ja pedit pestään ja desinfioidaan hyvin. Myös koiran pesu antiseptisellä shampoolla lääkekuurin aikana tarpeen.
- ▶ Ulkoillessa koiran ulosteet siivottava. Kystamuodot voivat säilyä ympäristössä jopa kuukausia sopivissa olosuhteissa.

Parvovirus

- ▶ Lähes yksinomaan pentujen ja rokottamattomien koirien sairaus.
- ▶ Leviää koirasta toiseen yleensä virusta sisältävän ulosteen välityksellä. Viruksen itämisaika on 3-7 päivää.
- ▶ Aiheuttaa voimakasta vetistä ripulia ja oksentelua.
- ▶ Tartunnan saanut voi erittää virusta kolme viikkoa tartunnasta.
- ▶ Vaatii aina tehohoitoa sairaalassa useamman päivän. Ajoissa aloitetun tehohoidon avulla toipumisennuste on hyvä.
- ▶ Emojen rokotus tärkeää, koska pennut saavat emon verenkierrosta vasta-aineita.
- ▶ Koira rokotetaan parvovirusta vastaan 12vkon ja 1vuoden iässä, jonka jälkeen kolmen vuoden välein.

Penikkatauti

- ▶ Tarttuu koirasta toiseen pisaratartuntana hengitystie-eritteiden avulla. Helposti tarttuva virus. Taudin itämisaika yleensä 1-2 viikkoa.
- ▶ Tartunnan saanut eläin erittää virusta 1-2viikkoa. Voi tarttua myös pintojen ja tarvikkeiden kautta.
- ▶ Ensioireita ovat kuume, sierainvuoto, silmätulehdukset, hengitystie- ja ruoansulatuskanavaoireet sekä apeus.
- ▶ Taudin edetessä tulevat erilaiset keskushermosto oireet kuten lihasnykäykset jalkojen-/pään lihaksissa, halvaukset ja erilaiset kouristuskohtaukset. Nämä voivat tulla myös ilman ensioireita.
- ▶ Vakavat hermosto-oireet johtavat koiran lopettamiseen.
- ▶ Rokote suojaa taudilta hyvin. Emon rokotus on tärkeää, jotta pennut saavat vasta-aineet emon verenkierrosta. Koira rokotetaan penikkatautia vastaan 12vko ja 1vuoden iässä ja tämän jälkeen kolmen vuoden välein.

Tarttuva maksatulehdus

- ▶ Tartunta saadaan sairaan koiran ulosteiden, virtsan tai syljen välityksellä.
- ▶ Adenoviruksen aiheuttama tauti, jota esiintyy erityisesti nuorilla koirilla.
- ▶ Säilyy ympäristössä tartuntakykyisenä viikkoja. Taudista parantunut koira voi levittää virusta virtsassaan jopa kuukausia.
- ▶ Itämisaika 4-9 päivää.
- ▶ Oireita ovat esim. kuume, keltaisuus, ympäri kehoa esiintyvä turvotus, ripuli, oksentelu, ruokahaluttomuus ja keskushermosto-oireet.
- ▶ Taudinkuva vaihtelee lievistä oireista vakavaan maksan toimintahäiriöön.
- ▶ Mitä nuorempi koira, sen todennäkösemmin se menehtyy.
- ▶ Rokoteella ehkäistään taudin leviämistä. Koira rokotetaan 12vkon ja 1vuoden iässä, sitten kolmen vuoden välein.

Kennelyskä

- ▶ Tarttuva hengitystietulehdus, jonka yleisimpiä aiheuttajia ovat useimmiten parainfluenssa virus sekä Bordetella bronchiseptica-bakteeri. Itämisaika 3-10 päivää.
- ▶ Harvoin terveelle koiralle hengenvaarallinen.
- ▶ Tauti tarttuu pisaratartuntana koiran yskiessä tai suorassa kontaktissa koirien nuuskiessa. Taudinauheuttajat voivat tarttua myös vaatteiden, esineiden ja ympäristön välityksellä.
- ▶ Näyttelyt, koirapuistot ja hoitolat otollisia paikkoja taudin leviämislle.
- ▶ Oireita ovat kuiva/limainen voimakas yskä ja sierainvuoto. Oireet voivat kestää jopa viikkoja.
- ▶ Paranee usein itsestään ja tärkein hoito on lepo. Jos koiralla erittyy runsaasti limaa, on uupunut, ruokahaluton ja/tai kuumeinen aloitetaan yleensä antibioottikuuri.
- ▶ Sairastunut koira ja jos taloudessa muita koiria, on pidettävä erossa muista koirista vähintään kahden viikon ajan.
- ▶ Kennelyskää vastaan voidaan rokottaa, mutta rokote ei anna 100% suojaa. Koira rokotetaan 12vkon ja 1vuoden iässä, sen jälkeen vuoden välein.

Tarttuvat ulkoloiset

- ▶ Esim. täit, hilsepunkit, korvapunkit, nenäpunkki ja kapi.
 - ▶ Täit ovat yleisimmin tavattavia ulkoloisia, jotka aiheuttavat voimakasta kutinaa, iho voi olla rikki ja tulehtunut.
 - ▶ Tarttuu vain suorassa kontaktissa.
 - ▶ Hilsepunkki on myös yleisesti Suomessa esiintyvä loinen
 - ▶ Oireilee lisääntyneenä hilseilynä ja kutinana. Tarttuu lähikontaktissa, mutta voi elää muutamia päiviä myös ympäristössä
 - ▶ Hilsepunkki voi käydä myös ihmisen iholla aiheuttaen näppylöitä ja voimakasta kutinaa.
 - ▶ Syyhypunkin aiheuttama kapi aiheuttaa voimakkaasti kutisevan ihotulehduksen.
 - ▶ Ihovaurioita tyypillisesti vatsassa, reisien sisäpinnoilla, kyynärpäissä, kintereissä ja korvalehdissä.
 - ▶ Voi tarttua suoraan koirasta toiseen, ympäristöstä esim. metsästä metsäneläinten levittämänä, sekä hoitovälineiden ja nukkumapaikkojen välityksellä.
 - ▶ Saattaa aiheuttaa ohimeneviä oireita myös ihmisille.

- ▶ Korvapunkki on ulkokorvassa asuva loinen. Oireina korvien kutina, lisääntynyt kahvinporomainen erite.
 - ▶ Tarttuu suorassa kontaktissa koirien ja kissojen välillä.
 - ▶ Hoidettava kaikki taloudessa olevat kissat ja koirat vaikka olisivat oireettomia.
- ▶ Nenäpunkki on yleinen koiran nenä- ja poskionteloissa elävä loinen.
 - ▶ Oireina ovat mm. Niiskutus, ns. river sneezing (ryystää sisäänpäin) sekä kuonon hankaaminen maahan.
 - ▶ Tarttuu suorassa kontaktissa ja ympäristössä. Oireilevaa koira ei saa päästää toisten koirien luo. Myös taloudessa asuvat muut koirat hoidetaan samanaikaisesti vaikka olisivat oireettomia.

Mitä on hygienia

- ▶ Tarkoitetaan terveysoppia eli terveyden edistämistä ja säilyttämistä.
- ▶ Hygieenisen toiminnan perusta on hyvä käsihygienia ja puhdas ympäristö.
- ▶ Päivittäinen hygieeninen toiminta ehkäisee infektioiden ja muiden tartuntojen leviämistä.

Käsihygienia ja käsien pesu

- ▶ Käsien tulisi olla terveet: Iho hyväkuntoinen (ei haavoja), lyhyet ja hoidetut kynnet sekä terveet kynsivallit.
- ▶ Oikea tekniikka käsien pesussa ja desinfioinnissa on tärkeää.
- ▶ Käsien pesu:
 - ▶ Pesuainaa kostutetulle iholle
 - ▶ Pese erityisen huolellisesti sormien päät, välit ja peukalot molemmista käsistä.
 - ▶ Pesuajan tulisi olla vähintään 30sekuntia
 - ▶ Huuhtelee hyvin ja kuivaa huolellisesti paperipyyhkeellä.
 - ▶ Sulje vesihana käyttämälläsi paperilla.
- ▶ Käsi-desi:
 - ▶ Riittävä määrä on noin 3-5ml kuiviin käsiin.
 - ▶ Hierottava huolellisesti joka puolelle niin kauan kunnes kädet ovat kuivat.

Hygienia hoitotiloissa ja -toimenpiteissä

- ▶ Pyyhi hoitoalusta jokaisen asiakkaan jälkeen yleispuhdistusaineella, joka kerta ei ole tarvetta desinfioida.
- ▶ Jos erite tahroja, käytä hanskoja ja puhdistuksen lisäksi myös desinfiointi.
- ▶ Jos eritettä päättyy vaatteisiin vaihda vaatteet heti asiakkaan jälkeen. Pese vaatteet 60asteessa.
- ▶ Jos hoidettava koira kantaa esim. Antibioottiresistenttiä bakteeria ota koira päivän viimeiseksi asikkaaksi jonka jälkeen huolellinen pintojen pesu ja desinfiointi sekä vaatteiden pesu.